

ma, uvažila percepcija korisnika, postavila strategija, determinirao učinak te optimiziralo postupanje. Treće izlaganje Valentina Besednika usmjerilo se na organizaciju posebnih događanja, pri čemu je posebno događanje definirano kao svaka planski stvorena situacija izvan svakodnevice. Posebna događanja kategorizirana su prema njihovoj neizvjesnosti i kompleksnosti te su tematizirani načini njihova organiziranja.

Prof. dr. sc. Jurica Pavičić održao je radionicu uvoda u *benchmarking* pod nazivom Učenje i prijenos najbolje prakse pomoću *benchmarkinga* socijalnih ustanova. Radionica je obuhvatila definiranje i osnovne korake *benchmarkinga* kao unapređenja poslovanja učenjem od najboljih. Problematiziralo se i razlike između *benchmarkinga* i krađe ideja ili industrijske špijunaže te kako *benchmarking* može poboljšati kvalitetu pružanja usluga. Prof. dr. sc. Nikša Alfirević održao je radionicu uvoda u projektni menadžment pod nazivom Izrada logičkog okvira za prijedloge EU projekta socijalnih ustanova na kojoj je izrađen jedan konkretni logički okvir. Prof. dr. sc. Gojko Bežovan održao je radionicu pod nazivom Evaluacija i monitoring gdje se raspravljalo o tome što, zašto i kako evaluirati te o procesu učenja kroz evaluaciju projekta, a na primjeru jednostavne evaluacije vježbalo se postavljanje cilja te utvrđivanje mjera/indikatora, polazne točke i promjena.

Dojmovi i zaključci izrečeni na samom kraju drugog dana konferencije potvrđuju važnost i korisnost ovakvog zajedničkog okupljanja stručnjaka iz znanstvenih krugova i prakse te potrebu daljnjeg praćenja razvoja kombinirane socijalne politike.

Martina Horvat i Valentina Kanić

doi: 10.3935/rsp.v18i2.997

SIMPOZIJ: IMA LI SUPSIDIJARNOSTI U HRVATSKOM DRUŠTVU?

Zagreb, 17. lipnja 2010.

Jednodnevni simpozij »Ima li supsidijarnosti u hrvatskom društvu« održan je 17. lipnja 2010. na Katoličkom bogoslovnom fakultetu (KBF) u Zagrebu u organizaciji Katedre socijalnog nauka Crkve KBF-a i Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve. Simpozij zaslužuje da se na njega osvrne iz nekoliko razloga. Najvažniji je sama tema simpozija, a to su rezultati istraživanja u sklopu projekta *Supsidijarnost u hrvatskom društvu* koje su zajednički proveli Katolički bogoslovni fakultet i Institut društvenih znanosti »Ivo Pilar«. Ovo je prvi projekt u Hrvatskoj koji se bavi istraživanjem supsidijarnosti i to na način da se teoretski analizira pojam supsidijarnost i da se provede empirijsko istraživanje o postojanju i primjeni supsidijarnosti u hrvatskom društvu. Projekt se nalazi unutar programa »Hrvatske vrijednosti u komparativnom kontekstu« pri Institutu društvenih istraživanja »Ivo Pilar« u Zagrebu. Projekt odlikuje interdisciplinarnost koja se pokazala i na održanom simpoziju gdje su uz predavače s Katoličkog bogoslovnog fakulteta iz Zagreba, Rijeke i Đakova, sudjelovali i znanstvenici s Instituta društvenih znanosti »Ivo Pilar« te znanstvenik s Filozofskog fakulteta. Kritički osvrt na izlaganja vezana uz religiozno-crkveni vid supsidijarnosti dao je prof. dr. sc. Siniša Zrinščak, a u raspravi o iznesenim rezultatima značajan je doprinos dao prof. dr. sc. Gojko Bežovan, obojica s Pravnog fakulteta, Studijskog centra socijalnog rada, Katedra socijalne politike. Sam simpozij bio je organiziran u tri tematska dijela. U prvom

su predstavljeni opći metodološki podaci o istraživanju i osnovni rezultati istraživanja, u drugom je analiziran religiozno-crkveni vid supsidijarnosti te u trećem društveni vid supsidijarnosti.

Pojam supsidijarnost promoviran je u socijalnoj enciklici *Quadragesimo anno pape Pia XI.*, 1931. god., br. 80 pa je to razlog zašto je istraživanje potaknuo predstojnik Katedre socijalnog nauka crkve KBF-a, voditelj projekta, dr. sc. Stjepan Baloban. Danas je supsidijarnost važno načelo demokratskog razvoja društva i nalazi se u zakonodavstvu Europske unije, ali i u Ustavu RH (čl. 137., st. 3.) te kao takvo služi za zaštitu suverenosti država članica EU-a i kao načelo koje potiče decentralizaciju. Iako je tako zastupljeno u zakonskoj regulativi najviše razine, pojam supsidijarnosti je ljudima u hrvatskom društvu još uvijek nepoznat, a ako je i poznat, onda nejasan (tako je za riječ supsidijarnost čulo samo 15,6% ispitanika, a 83,6% nije, dok na pitanje možete li svojim riječima objasniti što je supsidijarnost 91,7% ispitanika nije odgovorilo). U istraživanju su još istražena pitanja povjerenja u različite državne institucije i upravna tijela, poznavanje problematike diskriminacije, odgovornosti društvenih tijela i institucija za različita socijalna pitanja i probleme, osobne odgovornosti za poboljšanje svoje životne situacije i mogućnostima udruženog djelovanja za opće dobro – u društvu i u Crkvi te povjerenju i vrednovanju djelovanja medija. Neki od tih podataka vezani uz područja crkvenog i društvenog života analizirani su na simpoziju. Tako je dr. sc. Vladimir Dugalić u izlaganju »Odgoj za supsidijarnost« analizirao poznavanje pojma supsidijarnosti i socijalnog nauka Crkve u odnosu na sociodemografska obilježja te pripadnost vjerničkim udrugama. Izlaganjem je želio potaknuti na bolje proučavanje i primjenjivanje načela socijalnog nauka Crkve te na iskorištavanje potencijala vjerničkih udru-

ga za odgoj boljih i aktivnijih građana. O zanimljivom pitanju odnosa supsidijarnosti i mogućnosti provođenja supsidijarnosti u Crkvi s obzirom na njezin hijerarhijski porijekal govorio je dr. sc. Stjepan Baloban. Istaknuo je postojanje teoloških rasprava o tom problemu te svojevrсни pozitivan odgovor na pitanje ima li u Crkvi mjesta za supsidijarnost i iznio primjere gdje je to i kako ostvarivo.

Od društvenog je značaja svakako važnije ono o čemu se govorilo u dijelu o društvenom vidu supsidijarnosti. Dr. sc. Gordan Črpić naveo je promišljanja o mogućim razlozima neprihvatanja supsidijarnosti u društvu. Oni se ponajviše nalaze u povijesnim okolnostima oblikovanom mentalitetu hrvatskih građana koji nemaju povjerenja u svoje vlastite snage i svijesti o osobnoj odgovornosti za promjene društvene situacije, nego se to očekuje od državnih, županijskih i lokalnih vlasti, a također i u promjenama nastalima uspostavom demokratskog društva kada je došlo do suspenzija određenih institucija umjesto da ih se učvršćuje. Primjer za to je institucija učitelja jer se promjenom uloge i smanjivanjem ovlasti učitelja onemogućuje odgoj učenika, sadašnjih i budućih građana za građanske vrijednosti. Dr. sc. Gordan Črpić predložio je osnaživanje i jače vrednovanje institucija obitelji, škole, a i Crkve (župskih zajednica) kao onih s velikim potencijalom za odgoj za supsidijarnost (time i slobodu i odgovornost kao važnih vrijednosti dobrog građanina). Izlaganje dr. sc. Jerka Valkovića i dr. sc. Krunoslava Nikodema s temom »Mediji u hrvatskom društvu« obuhvatilo je šire područje djelovanja medija jer se baziralo na usporednom pregledu i nekih drugih istraživanja o medijima. Osim pitanja koliko ljudi imaju povjerenja u medije, problematiziralo se polazište djelovanja medija kojima bi svrha trebala biti informiranje građana, a čemu s druge strane stoji pravo građana na informaciju.

Taj, poželjno proporcionalni odnos, znatno narušavaju i mijenjaju odluke uredništva vođenog načelima maksimalizacije prodaje i profita, a posljedice se osim loših informacija, nedovoljnog informiranja građana o pitanjima od općeg dobra, očituju i u formiranju javnog mnijenja, koje opet može utjecati na konstrukciju društvene zbilje i odnosa građana prema načinima rješavanja socijalnih problema. Supsidijarnost se tu odražava unutar samih medijskih kuća, odnosa novinara i uredništva, kao i sudjelovanja građana u radu medija. Za socijalnu politiku osobito je zanimljivo bilo izlaganje dr. sc. Josipa Grpca o gospodarsko-socijalnom vidu supsidijarnosti. Tu je izlagač analizirao mogućnosti decentralizacije, upozorivši na često političko poistovjećivanje tih dvaju pojmova. Veći dio izlaganja posvetio je ulozi civilnog društva. Ispitanici ne prepoznaju organizacije civilnog društva kao one koji rješavaju društvene probleme u značajnijoj mjeri, tek više u brizi za siromašne i osobe s posebnim potrebama. No, isto tako ni ne očekuju veću ulogu od civilnog društva (očekuju više zauzetosti oko problema sprječavanja nasilja, pomoći siromašnima, samohranim roditeljima, starijima i osobama s posebnim potrebama). Apsolutna većina ispitanika (90,9%) nije član udruge, a podijeljeni odgovori pokazuju da nisu sigurni niti da li udruženim nastupom (tj. kao udruga) mogu utjecati na odluke lokalne zajednice. Ovakva percepcija i odnos prema civilnom društvu još je jedan pokazatelj prevelikih očekivanja od državnih vlasti, ali svakako loš pokazatelj razvoja supsidijarnosti u društvu. Izlagač se osvrnuo i na potrebu govora o horizontalnoj, a ne samo vertikalnoj supsidijarnosti, koja treba biti temelj za razvoj slobode (i odgovornosti) pojedinaca i zajednica u kojima ljudi djeluju. Na političko-društveni vid supsidijarnosti osvrnuo se dr. sc. Nenad Malović koji je govorio o važnosti polazišta za govor o supsidijarnosti, pa i u

politici, a to je čovjek. Za kvalitetno ostvarivanje supsidijarnosti, osoba bi sama, a zatim i njezin bliži krug, to znači obitelj trebala biti prostor u kojem će se iskusiti povjerenje, sloboda i odgovornost. Ako to izostane, teško se može očekivati pozitivna politička aktivnost koja će brinuti za opće dobro i pretpostavljati slobodu drugoga.

Izneseni rezultati i analize, nažalost, pokazuju veliko nepoznavanje, ali i nedostatnu primjenu načela supsidijarnosti u društvu. Dodatne analize određenih područja dodatno pokazuju negativnu sliku istoga. Pretpostavke za moguće poboljšanje situacije nalaze se u činjenici da mlađi i obrazovaniji ljudi, koji nisu toliko obilježeni iskustvom komunističkog sustava ipak poznaju načelo supsidijarnosti, pokazuju svjesnost o vlastitoj odgovornosti za rješavanje osobnih, obiteljskih i društvenih problema te su skloniji društvenom angažmanu. Na tim pretpostavkama treba dalje raditi na obrazovanju i odgajanju mlađih naraštaja, osobito jačajući društvene institucije koje za preuzimanje te uloge imaju dostatni potencijal.

Valentina Kanić

doi: 10.3935/rsp.v18i2.1002

**KONFERENCIJA: POBOLJŠANJE
PRISTUPA STANOVANJU
ROMA: DOBRE LOKALNE
PRAKSE, FINANCIRANJE I
ZAKONODAVSTVO**

Prag, 02. - 04. veljače 2011.

Zaklada Otvoreno društvo, European Union Agency for Fundamental Rights, Vlada Republike Češke i Zaklada Desetljeće uključivanja Roma organizirali su u